

podrán resolverse satisfactoriamente, dada la manifiesta buena voluntad y deseo de colaboración de todos.

El Sr. Ministro indicó asimismo que peticiones análogas se habían recibido también de Cataluña y de la Academia Gallega, y que todas ellas se están estudiando con el mayor interés y cariño, esperándose que pronto puedan ser llevadas a la práctica.

EUSKALTZAINDIAREN EUSKAL-IZTEGIAZ

Euskaltzaindiak euskal-iztegi bat, euskal-itzak euskeraz azaltzen dituen, egitea erabaki duen ezker, itz bitan agertuko dut neure orrezazko iritzia.

Edozein gauza egiterakoan, norentzako eta zertarako ari geran galdetzen diogu, edo galdetu bear genioke beintzat, geure buruari. Orobat, iztegi bat egiterakoan.

Iztegi orrek ez luke izan bear, ene ustez, Azkue eta Lhande'ren iztegien bikoa, erretratoa edo irudi izkuntzaz aldatua, erabiliko dutenak ez baitira Azkue-Lhande'rengana jotzen dutenak berberak eta berdindu naiko duten egarría ere ez baita berbera.

Jakite-lanetarako —eta beste edozein iztegitarako oiñarri gisa ere bai— bear-bearrezkoa dugu erabateko iztegia («general» esan nai dut), ango eta emengo euskalkietako itzak eta itzen aldaerak jasoko dituen eta, oraingoak ez ezik, baita antziñako euskal-ondasunak eta ondakiñak bilduko dituen. Oso-osoa ez bada ere, orrelako zerbait ha dugu aipatu ditudan iztegietan. Orien osatze eta zuzentzeari ezin obeki deritzat, baiña ez dut uste iztegi oriek berberak, dauden daudenean, euskerara biurtu bearrik daukagunik. Zer aurreratuko genduke orrenbestez, iztegi oriek darabiltzatenak erderaz bai baitakite?

Iztegia bear duten euskaldunak idazleak, izlariak eta, jakiña, irakurleak eta entzuleak dira. Orientzat iztegiak gidari bearko du izan, bide-erakusle, egunoroko izkera baiña goragoko batera gidari, naiz goragokoak, nonnai gertatzen den bezala, behe-ragokoan finkatua eta errotua izan.

Gidaria baldin bada, eta Euskaltzaindiaren izenpean dabillen iztegia gidarizat dute artuko, ez du aukera, autuera, irakurlearen eskuetan utzi bear, ezin bestean baizik, orretarako baita Euskaltzaindi. Ezin ditzake iztegian, beraz *itz guztiak* ezar, ez ditu erabat ipiñi bear eta, nai balu ere, eziñezko lana artuko luke.

Ez Azkue'k ez iñork ez ditu euskal-itzen aldaera guztiak sartu, erdalzalerik amarratuenak ere ez ditu iztegian itzez eta izkribuz erabiltzen diren erdal-itzak erabat onartu, garbizalerik porrokatuenak ere ez ditu asmatu izan diren itz berri guztiak bereganatu.

Aldez aurretik, bada, mugak landatu bear: zein eta zenbat itzen aldaera jasoko ditugu iztegian? Itz zaharrak eta zaharkituak ere bai? Egungo eguneko erderetatik artu ditugun eta artzen ari geran itzak noraiño artuko ditugu ontzat eta zein itxuratan? Itz berriak ere, zein eta zenbaiteraiño?

Galdera oek, erabat, erantzunak bearko dute egon iztegia egiten —ez gaiak biltzen, gaiak antolatzen baizik— asi baiño lehen: alaz ta guztiz ere, itzak banan-banan ikertu-ala, auziak eta istilluak sortuko dira, nai-ta-ez.

Aldez aurretik erantzunak egon bear duten beste galderak, teknika-aldekoak dira: ze eratan egingo dugun itzen euskal-biurrera, gramatika-aldetik nola azalduko ditugun,

adibideak nola eta nondik artu bear diren, abezez nola jarriko ditugun ordenan eta orrelako beste milla.

Ez dut orrenbestez esan nai iztegi-lan au bertan-behera utzi bear lukeanik Euskaltzaindiak. Ez du utzi bear, baiña ezin as diteke besterik gabe iztegia idazten; ez orrenbeste saltsa garbitu gabe dauzkan bitartean. Gai-bilketan, ordea, gaiak fitxetan ipintzen eta abar, bereala asi bear luke, lan ori ere bear-bearrezkon baita.

Nolakoa bear lukean izan iztegiak? Aukeratzaillea, neure iritziz, autatzaillea, ohea makurragotik bereziko duena, eskoletan, liburuetan, aldizkarietan, itzaldietan erabilli bear litzakean euskera jaso eta ikasiaren mugarri eta eredu izan ditekeana, iriña eta zaia, garia eta belar gaiztoak bereizten dakiena.

Batasunera bidean dabillena, itz batean. Euskera batua ez dagoen ezkerre, ezin bat dezake Euskaltzaindiak indarrean, indarka ibiltzeko ez baitu indarrrik aski. Alfer-lanean ari bearrean, obe du egungo egunean nabari diren joeren arabera izkuntza idatzi eta ikasiaren ereduak finkatzen asi, astiro-astiro besterik eziñean, korrika eta lasterka ahal balitz, baiña beti oraingo euskeraren eta euskaldunen bearrek eta premiek erakusten dioten bidean dabillela.

Aita Mujika'ren iztegi ederrari egotzi diogu zenbaitek ez duela bear ainbat bereizkuntza egin. Zer egotziko liokete Euskal-Akademiari, ez euskaltzale bakoitz bati, Akademia orok berezko duen eginbearrari uko egingo baldin balio. Beste alde batetik, ezin agin dizaioke bizkaitar bati gipuzkeraz mintza dedin edo giputz bati bizkaieraz, bai ordea bizkaitarrei, giputzei eta euskaldun orori berea duen izkeran euskeraren onean, ez kaltean, izango den moduan erabil dezan izkuntza.

L. MITXELENA

EUSKALTZAINDIKO NERE LENDABIZIKO LAGUNAK

Gure orduko Euskaltzaindia, begi aurrean ba-neuka bezala daukat gogoan. Bilboko gure aretoan, ango mai luze ta zabal batean nola egoten giñan esango dizuet, bakoitzaz bi itz esanez, maiean zer toki izaten giñuan aipatuz.

Maiaren erdi-erdian Resurrekzion Maria Azkue jauna, euskaltzainburua. Batzar ordurako bere tokian zuti jarririk, mordoxka jolasean geundenei deitzen zigun esanez:

Jaunak ordua dugu: Ta bakoitza zegokion tokian jartzean: «Aitareta eta Semearen eta Espiritu Santuaren izenean as dezagun batzar au, edo batzarraldi au». Bukaezan, berdintsu. Gure batzarreak non-nai izan arren, eztut gogoan Azkue jaunak iñoiz uts-egin zigunik. Besteok utsegin gantzaken, edo noiz-beinka uts-egiten genun, ark iñoiz ere. Buru aundiko gizona, soñeko buruaren tamañez, baño aundiagokoa bere adimenaz, eta gogoz; lanerako asperkaitza, ta euskerari oso-osorik emana. Ain jakintsua izan arren, apala ta gozoa zan gurekin beti. Ta ni bezalako ez-jakiñari, or bildutako deus-ez bat batzarrerara ba-zakarren, begitarte ta xalotasun pizgarriz artzen zion.

Azkueren eskuñetik, geienean Julio Urkixo jauna zegoan. Au ere batzarretarako zintzoa giñun. Asieratik antxe zan. Azkue jaunarekin batera Euskaltzaindiaren tantairik oberena ote giñun nago. Eusko Ikaskuntzaren aldizkari bikañaren Zuzendaria, aundiki ta jakintsu, lurbira guzian ezaguna ta aintzat artua zalako, itzal aundia egiten zion Euskaltzaindiari, naiz berak beti erderaz itzegin, eztakit, ba, euskeraz lau itz esan ote zizkigun.